

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for kystlynghei for Smågehølmene

Aukra kommune, Møre og Romsdal fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 5 | NR. 178 | 2019

Synnøve Nordal Grenne

Divisjon matproduksjon og samfunn/Kulturlandskap og biologisk mangfold

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for kystlynghei for Smågeholmene. Aukra kommune, Møre og Romsdal fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Synnøve Nordal Grenne

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
01.01.2019	5/178/2019	Åpen	11331	18/01004
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02484-2	2464-1162	61	2	

OPPDRAKSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Hege Steigedal

STIKKORD/KEYWORDS:

kystlynghei, skjøtsel, lyngsviing, helårsbeite, gammelnorsk sau

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Denne rapporten presenterer skjøtselsplan for kystlynghei for lokaliteten Smågeholmene i Aukra kommune, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Skjøtselsplanen er utarbeidet etter mal for skjøtselsplaner for kystlynghei i regi av Miljødirektoratet.

LAND/COUNTRY:	Norge
FYLKE/COUNTY:	Møre og Romsdal fylke
KOMMUNE/MUNICIPALITY:	Aukra
STED/LOKALITET:	Småge

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Synnøve Nordal Grenne

NAVN/NAME

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Denne rapporten presenterer skjøtselsplan for kystlynghei for lokaliteten Smågeholmene i Aukra kommune, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. John Bjarne Jordal utførte kartlegging av holmene vest for Småge og Horrem i Aukra kommune på oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal i 2015. Smågeområdet i Aukra, inkludert holmene utenfor Småge og Horrem, ble kartlagt fordi det inngår i et nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Det var i tillegg ønskelig med gode grunnlagsdata i forhold til skjøtsel.

Skjøtselsplanen er utarbeidet etter mal for skjøtselsplaner for kystlynghei i regi av Miljødirektoratet. Skjøtselsplanmalen er delt inn i ulike deler. Teksten i del 1 og del 3 som omhandler kystlynghei og skjøtsel av kystlynghei generelt, er utformet av Miljødirektoratet, og er således ikke forfattet av undertegnede for denne rapporten. Del 2 beskriver naturgrunnlaget innenfor lokaliteten og en beskrivelse av dagens drift. Del 5 gir en beskrivelse av naturtypene som inngår i lokaliteten, i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Naturbase.

Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (2007) og faktaark for kystlynghei, Miljødirektoratets veileder for kartlegging og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. (Utkast til faktaark 2015, upublisert.)

Takk til Fylkesmannen i Møre og Romsdal for oppdraget og til beitebruker Espen Eikrem for godt samarbeid og verdifull informasjon til prosjektet. Takk til Asbjørn Eikrem for transport med båt og omvisning på lokalitetene.

Trondheim, 01.01.2019

Synnøve Nordal Grenne

Innhold

1	Generelt om kystlynghei.....	5
1.1	Ulike typer kystlynghei	5
1.2	Geografiske variasjoner av kystlynghei	6
2	Om Smågeholmene, naturgrunnlag og dagens drift.....	7
2.1	Lokaliteten Smågeholmene	7
2.2	Driftsbeskrivelse	9
3	Skjøtsel av Smågeholmene – beskrivelse av planlagte tiltak	11
3.1	Generelt om skjøtsel av kystlynghei	11
3.2	Beiting og dyrehold i kystlynghei.....	11
3.3	Lyngsviing	13
3.4	Restaurering av kystlynghei.....	14
3.5	Mål for skjøtsel for lokaliteten Smågeholmene	14
3.6	Planlagte skjøtselstiltak for Smågeholmene.....	15
3.6.1	Beiterelaterte tiltak.....	15
3.6.2	Planer for sviing.....	17
3.6.3	Planlagte restaureringstiltak	18
3.7	Oppfølging av skjøtselsplanen.....	18
4	Mer informasjon	19
5	Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten	20
6	Kilder.....	44
7	Ortofoto og kart.....	45
8	Bilder.....	52
9	Artsliste.....	59
	Vedlegg.....	62

1 Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også arts mangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediær bakli-hei, intermediær kystlynghei, intermediær tørr kystlynghei, intermediær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttbær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostmfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåtestarr og torvull er også vanlig. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttøringsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2 Om Smågeholmene, naturgrunnlag og dagens drift

2.1 Lokaliteten Smågeholmene

Denne rapporten presenterer skjøtselsplan for kystlynghei for lokaliteten Smågeholmene i Aukra kommune, totalt 12 holmer. John Bjarne Jordal utførte et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal i 2015, dette innebar kartlegging av holmene vest for Småge og Horrem i Aukra kommune. Skjøtselsplanen er basert på denne kartleggingen. Lokaliteten er utvidet til også å inkludere Stor- og Midt-Kjølingen som ligger lengst nord i området, fordi skjøtsel er tatt opp igjen på disse holmene. Smågeområdet i Aukra, inkludert holmene utenfor Småge og Horrem, ble kartlagt fordi det inngår i et nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Det var i tillegg ønskelig med gode grunnlagsdata i forhold til skjøtsel. Området på selve Småge ble kartlagt tidligere (Jordal 2002). Her ble det i 2012 utarbeidet skjøtselsplan for Småge, Stongneset-Røssøya (Velle, L.G. & Johansen L.J. 2012).

Skjøtselsplanen for lokaliteten Smågeholmene omfatter holmene Søndre Helløya (Horremshelløya), Ospholmen (Ospøya), Østre Risøya (Horremrisøya), Nordre Helløya (Smågehølløya), Lamholmen (Snaubakken), Vestre Risøya, Teistholmen vestre og Teistholmen østre. Alle disse ble kartlagt av Jordal i 2015. I tillegg omfatter skjøtselsplanen fire holmer som ikke er kartlagt tidligere; Stor- og Midt-Kjølingen, Nordre Økseskaftet og Storedroga, dette er fordi det er skjøtsel med beite her i dag. I forståelse med oppdragsgiver ble det under kartleggingen i 2015 kun undersøkt holmer hvor arealet kystlynghei (eksklusive bl.a. strandberg) var over 10 dekar (Jordal 2015). Dette var fordi nedre grense for kartlegging av fattig kystlynghei er satt til 10 dekar (etter faktaark for naturtypekartlegging av des. 2014). Tilsvarende størrelse er også nødvendig for å gi fôrgrunnlag for én sau gjennom året, eller noen få sauer i vekstsesongen.

På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men fra 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Foreløpig er omtrent 50 dekar brent med god gjenvekst av ny lyng, og i følge beitebruker vil lyngheia bli brent suksessivt. Øyene beites på helårsbasis med gammelnorsk sau i regi av beitebruker Espen Eikrem. Dyretettheten er i snitt en vintersau pr. 10 dekar, men sauene får noe tilleggsfôr om vinteren.

Området er preget av lavlendt topografi, høyeste punkt som ligger på Nordre Helløya er på 26 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket i området er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord oppå. Det er tynn lynghumus på rygger og høyder, og noe dypere jord i skrånninger og torv av varierende dybde i forsenkninger (Fremstad et al. 1991, Jordal 2012). Berggrunnen består av amfibolitt eller amfibolrik gneis, delvis uinndelt gneis, og delvis eklogitt (www.ngu.no). Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseenisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h) (Moen 1998).

Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, men innehar også noe naturbeitemark, strandenger og myr. Dominerende naturtype er DO7-Kystlynghei, med utforming DO703 Fuktig lynghei og i tørrere parti innslag av DO701 Tørr lynghei. Røsslyngen i området gir generelt et inntrykk av å være gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Lynghøyden er generelt forholdsvis lav (10-20 cm.) på rabber og områder utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsenkninger og lesider. På noen av holmene er det en god del oppslag av trær, busker og kratt, særlig bjørk finnes spredd i kystlyngheia i større og mindre grad, mens andre holmer er helt uten trær. Lyngheia har også

noe gjengroing med einer som brer seg utover. Noen holmer har enkelte individer med sitkagran og buskfuru, men ingen plantefelt.

Figur 1. Topografisk kart som viser beliggenheten til lokaliteten Smågeholmene (inntegnet med rødt).

Kartgrunnlag: Norge digitalt.

2.2 Driftsbeskrivelse

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 01.12.2018
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): Det er i dag beitedyr på Østre og vestre Risøya, nordre og søndre Helløya, Lamholmen (Snaubakken), Nordre Økseskaftet, Ospholmen, østre og vestre Teistholmen, Stor- og Midt-Kjølingen og Storedroga.
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Østre Risøya og søndre Helløya (Horremshelløya): 30 søyer pluss lam og vær. Samme flokken går mellom holmene på fjære sjø. Lamholmen (Snaubakken): 7 søyer pluss lam. Hvileår i 2018 ? Vestre Risøya: 8 søyer pluss lam og vær. Nordre Helløya (Smågehelløya): ca. 20 søyer pluss lam og vær Nordre Økseskaftet: Ospholmen (Ospøya): Storedroga: Teistholmen vestre og Teistholmen østre: 10-15 søyer pluss lam og vær. Samme flokken går mellom holmene på fjære sjø. Stor- og Midt-Kjølingen: 10- 12 søyer pluss lam og vær. Samme flokken går mellom holmene på fjære sjø.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Østre Risøya: Det er ikke svidd her i seinere tid. Vestre Risøya: Det er ikke svidd her i seinere tid. Nordre Helløya: Noen arealer ble svidd her, ca. i år 2000. Søndre Helløya: Det ble svidd på sørsiden av øya i 2014-15. Nordre Økseskaftet: Det er ikke svidd her. Ospholmen (Ospøya): Det ble svidd første gang 2011-12 og det ble svidd vinter 2018-19. Teistholmen vestre: Det er svidd noe her. Teistholmen østre: Det er svidd noe her. Lamholmen (Snaubakken): svidd tidlig på 1990-talet, første holmen som ble svidd. Stor- og Midt-Kjølingen: Det er ikke svidd her i seinere tid. Storedroga: Det er ikke svidd her i seinere tid ?
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Har rydda litt skog/lauvkratt.
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Lyngheia har vært beita og enkelte holmer har blitt svidd tidligere

Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres?

Ikke noe vesentlig

Må skjøtselen ta spesielle hensyn i området (sjeldne arter, hekkende rovfugler, andre hekkende fugler, problemarter, kulturminner, vern etc.)?

Smågeholmene ligger i et område som er hekkeområde for flere arter sjøfugl, deriblant ærfugl, fiskemåke, sildemåke, gråmåke og svartbak (<https://kart.naturbase.no>). Man skal ta hensyn til hekkende fugl. Vanlige arter som sannsynlig hekker i lyngheia er heippiplerke, skjærpiplerke, gjøk, steinskvett og løvsanger i følge ornitologisk forening. Allerede i mars kan det ha kommet fugler til heia som det må tas hensyn til. Ifht. bakkehekkende fugl kan man for eksempel la det stå igjen et belte av einer eller gammel røsslyng ned mot fjæra.

Beskriv rutiner for tilsyn og sanking:

Sanking i mai og oktober hvert år. Jevnlig tilsyn gjennom året.

Beskriv tilgang til ly på beite:

Naturlig ly på beite i form av kupert terreng og under trær og krattskog. Et blikktak på Lamholmen fungerer som skjul.

Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôrplass:

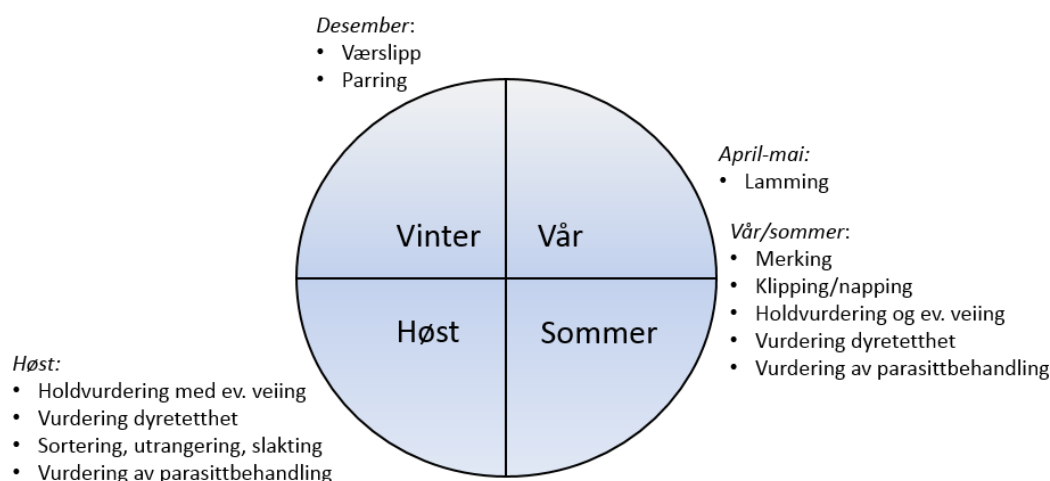
På Lamholmen er det et blikktak som det legges høy inn i for tilleggsfôring ved behov.

Beskriv vanntilgang til dyra på beite:

Godt med naturlig vanntilgang på beite.

Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»): Ja, har fått relevante tillatelser fra Mattilsynet.

Driften gjennom året – legg til aktiviteter:

Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til? Nei

Andre kommentarer:

3 Skjøtsel av Smågeholmene – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdata.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnlaget, må beitegrunnlaget vurderes. Beitegrunnlaget påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvêdet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å fôre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terrang og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfôr, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhengning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små

sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er villkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med inneføring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og inneføring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tynge saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran,

rynkerose og tistler. Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauen. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel for lokaliteten Smågehølmene

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtselsplan: 15.12.2018			
Dato befaring: 04.09.2018			
Dato samtale med grunneier/bruker: 04.09.2018			
Utformet av: Synnøve Nordal Grenne			Firma: NIBIO
UTM sone: ETRS_1989_UTM_Zone_33N	Nord:	Øst:	Gnr./Bnr.:
Areal (nåværende): Østre Risøya: 98,2 daa Vestre Risøya: 55,5 daa Nordre Helløya: 93,3 daa Søndre Helløya: 70,7 daa Nordre Økseskaftet: 10 daa Ospholmen (Ospøya): 42,5 daa Teistholmen vestre: 48,9 daa Teistholmen østre: 24,2 daa Lamholmen (Snaubakken): 21,6 daa Stor- og Midt-Kjølingen: 43 daa Storedroga: 10 daa Totalt: 518 daa			Areal (etter evt. restaurering):

Del av verneområde: Nei	Hvilket vern:
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Nei	
MÅL	
Hovedmål for lokaliteten:	
<ul style="list-style-type: none"> • Bevare kystlyngheien i god hevd gjennom fortsatt beiting med gammelnorsk sau. • Holde landskapet åpent. • Utnytte fôrressurser gjennom beite 	
Konkrete delmål:	
<ul style="list-style-type: none"> • Arealet av kystlynghei skal være på dagens nivå eller mer. • Opprettholde og øke andelen røsslyng i kystlyngheia. • Forhindre gjengroing med lauv- og bartrær. • Fremmede arter som representerer høy risiko for stedegent biologisk mangfold skal være fraværende. • Holde strandsona tilnærmet fri for søppel. 	
Ev. spesifikke mål for delområde(r):	
<ul style="list-style-type: none"> • Lyngsviing skal forbedre tilstanden og øke mengden røsslyng. • Anbefalt lyngsviing i områder med gammel, forvedet lyng. • Ses sammen med «Sviing som skjøtelsesmetode, inkl. retningslinjer for sviing» i vedlegg . 	
Tilstandsmål arter:	
<ul style="list-style-type: none"> • Fortsette med skjøtsel av røsslyngen slik at det skapes en bestand med planter i ulike utviklingsstadier. 	
Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:	
<ul style="list-style-type: none"> • Det er sterkt anbefalt at problemarter og fremmedarter som sitkagran og buskfuru fjernes fra lokaliteten. 	

3.6 Planlagte skjøtselstiltak for Smågeholmene

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:

Store deler av området blir helårsbeitet med gammelnorsk sau som ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Generelt er helårsbeite å foretrekke som skjøtelsesmetode i kystlynghei, men når praktiske forhold ikke tillater det er sommerbeite ønskelig, gjerne med beitestart tidlig på våren og så langt ut på høsten som mulig. Helårsbeite medfører mer krevende forhold i vinterhalvåret og driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer at god dyrevelferd ivaretas. Det forutsetter et driftsopplegg og tilsyn som tar høyde for situasjoner med behov for tilleggsfôring, tilgang på drikkevann og ly/skjul når forholdene krever det. Der tilgangen på ly er begrenset bør det settes opp leskjul for dyrene ved opprettelse av helårsbeite. Det skal også gjennomføres regelmessig tilsyn av dyrene gjennom vinterhalvåret. De voksne dyra bør bli veid regelmessig, f.eks vår og høst i forbindelse med

snylterbehandling slik at en gjennom vurdering av vektutvikling får god kontroll på dyrevelferd. Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

Netto beiteareal hvor bart fjell o.a. er trukket fra er for hele skjøtselsområdet ca. 518 daa. Naturbeitemark og strandenger er med på å heve den ernæringsmessige kvaliteten på beitearealet. Sommerbeite har større produktivitet og gunstige tilleggsareal som naturbeitemark og strandenger, slik at arealet tåler noe høyere antall dyr. I en startfase kan det her anbefales 10 daa sommerbeite pr. søye, dvs. ca. 52 voksne dyr + lam i hele skjøtselsområdet. Her må en følge med på både tilstanden til dyrene og vegetasjonen gjennom beitesesongen, samt slaktevekt etter endt sesong. Dette kan innebære at sauene flyttes regelmessig mellom øyene, der intervallene må tilpasses næringstilgangen på den enkelte øy. Ved langvarig mangel på nedbør kreves det ekstra tilsyn i forhold til vanntilgangen for dyra.

Ved helårsbeite må antall dyr reduseres. Erfaringstall fra Miljødirektoratet tilsier at et passende beitetrykk med Gammel norsk sau ligger rundt 15 daa lynchhei i god hevd pr. vinterbeitende sau (Ref.: Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder 2013). Anbefalingen tilsier da at man kan starte med 35 vinterbeitende sau i hele skjøtselsområdet. Vurdering av beitetrykket må vurderes jevnlig. Grunnet gammel røsslyng (med lav beiteverdi) i lokaliteten er det viktig med tilsyn vinterstid og evt. vurdering av tilleggsfôring. Ved lyngsviing som tiltak vil røsslyngtilstanden forbedres, og da kan beitetrykket vurderes på nytt.

Det ble observert myrtistler i beiteområdet (bl.a. Lamholmen). Dette er toårige tistler som sprer seg lett, og som kan bli problemarter på beite. Artene kan reduseres i omfang ved å fjerne bladrosetter like under jordoverflaten ved hjelp av ei hakke eller en spade, vår eller høst (Norsk Landbruksrådgiving 2012). Rotsystemet er ikke så dypt, og planten tørker lett ut og dør når rosetten blir fjernet. Ved slått eller beitepussing, kan det være behov for gjentakende slått, da tistlene lett danner sideskudd som blomstrer senere på sommeren. Det anbefales at stengel klippes av og samles sammen for planter som har satt blomsterstengel.

Beiteområdene er i flere områder utsatt for utbredelse av knappsviv, som har blitt en problemart på beite. Dyra beiter ikke denne arten, og arten konkurrerer ut de gode beiteartene for dyra. Den forsvinner heller ikke ved sviing. Beitepussing med ryddesag er et godt tiltak for å holde denne problemarten under kontroll. I følge nyere forskning så har en liten effekt av gjenntatt slått innenfor samme år mot lys og knappsviv. Det anbefales i stedet å slå i tidsrommet fra 15 juli og fram til august, sørge for lav stubbehøgde (max 1 cm) og gjerne gjenta samme behandling over flere år. Dette vil også påvirke tilveksten våren etterpå. Gjenta flere år hvis det er nødvendig. Det er ingen vits i å sette inn mekaniske tiltak mot disse artene om våren, siden de da har høye næringsreserver og raskt tar igjen veksten (Bele et.al. 2012).

Transport, sinking og utsetting av sau på holmene kan medføre behov for ekstra innleid personell. Der det er dårlig med naturlig ly i terrenget bør det settes opp leskjul før opprettelse av vinterbeite. Forøvrig henvises det til del 3 i skjøtselsplanen.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak beiting og tilrettelegging for beiting: Transport, sinking og utsetting av sau på holmene Behov for ekstra innleid personell Sette opp leskjul ved vinterbeite Vedlikehold av eksisterende ledegjerder	Årlig		
Utstyrskrav knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting: Gjerdepåler, netting, ekstra personell, teknisk utstyr.			

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

Røsslyngheia er helt avhengig av skjøtsel for å opprettholde sin verdi. Røsslyngplanten taper beiteverdi når den blir gammel og forvedet og det anbefales derfor at den fornyes regelmessig gjennom sviing. Formålet med lyngbrenning er å skape en mosaikk av kystlyngheivegetasjon med ulike alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter (eks. insekter og fugler). For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til større spiring av gras og urter (gir godt sommerbeite), i tillegg til spirer og unge skudd med røsslyng (gir godt vinterbeite) som er en bedre fôrressurs enn gammel forvedet røsslyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulike alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite.

Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Anbefalt tid mellom hver brenning er her generell (10-25 år) og ikke områdespesifikk. Areal med kystlynghei som ble registrert for hele skjøtelsesområdet er på ca. 518 daa. Dvs. for å fullføre en lyngheisyklus med sviing over 20 år bør det brennes ca. 26 daa per år. Det er viktig at det registreres vegetasjonsutvikling etter sviing for å kunne anslå regenereringshastighet og evt. korrigere tidsperioden mellom sviing. Dette er spesielt viktig i lokaliteter med mye gammel lynghei som kan ha sein og dårlig revegetering. Det er derfor viktig å prøve seg fram med små sviflater ved restaurering av gammel artsfattig lynghei.

Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel og forvedet (vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy), brenner man på nytt. Om det i løpet av vinterhalvåret ikke lar seg gjøre å brenne pga. vær- og vindforhold kan dette gjennomføres et senere år. Man kan brenne f.eks. hvert andre eller tredje år, og slå sammen brannflater om nødvendig. Det bør likevel ikke være færre enn 8-10 lyngsviinger i en brannsyklus, slik at man får mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder. Etter sviing vil sviflatene ofte bli ekstra populære beiteområder, og beitetrykket på sviflatene bli så hardt at det hindrer regenerering av ny røsslyng. Det er derfor viktig å følge med på beitetrykket og eventuelt sette inn tiltak som å redusere antall beitedyr, øke mengde tilskuddsfôr vinter og vår. Før planlagt brann; se Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO.

Foreløpig er omtrent 50 dekar brent innenfor beiteområdet på Smågeholmene, med god gjenvekst av ny lyng, og i følge beitebruker vil lyngheia bli brent suksessivt. Lyngsviing innenfor områder med kraftig utbredelse av gammel forvedet lyng og einerbusker bør prioriteres. Selv om lyngheia av ulike årsaker ikke blir brukt i vinterhalvåret vil sviing av gammel lynghei uansett øke beitekvaliteten på sommerbeitet, da gammel lyng og einerbusker fjernes og gir rom for økt spiring med gras og urter i de lysåpne brannflatene. Sviing på de mindre holmene gir også mindre risiko for ukontrollert spredning av brann da de er avgrenset av sjøen, og fri for bebyggelse. På holmer som blir beitet gjennom hele vinteren må man unngå å svi for stor del av lyngheia, fordi sauene ellers kan få for lite vinterbeite. Dersom man ønsker å svi større deler av en holme samtidig, må sauene flyttes til et område med tilstrekkelig vinterbeite.

En må være oppmerksom på om sitkagran spirer i brannflatene etter brenning. Dersom sitkagran spirer må disse fjernes. Skulle det forekomme høy spiring med sitka i brannflater kan det tyde på at arten har en betydelig frøbank i jorda, og videre brenning må utsettes til evt. alle sitkaplantasjer i nærheten er hugget ut. Slike plantasjer fungerer som frøkilder for spredning av sitkagran, og kan føre til at arten etablerer seg i kystlyngheia. Sitkagran danner bare kortvarig frøbank i henhold til det som foreligger av litteratur, men den har stor frøspredningsevne og sviflatene vil kunne fungere som gode såbed.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing:	Årlig 26 daa.	Ca. daa 1000 kr/daa	
Utstysrbehov knyttet til sviing: Innleid personell, evt. gjennomføre kurs i lyngsviing. Utstyr for å tenne og slukke etter lyngsviing; gassbrenner og brannvifter			

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

<p>Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:</p> <p>Rydding og tynning av lauvskog. Det er generelt anbefalt at etablert skog reduseres. Målet bør være å fortsette å tynne dagens bestand, samt fjerne enkelte lauvskogområder slik at landskapet blir noe åpnere enn i dag. Det er ikke et mål å fjerne all lauvskog, da disse gir ly og mat til dyrene. Prioriterte areal med tettere oppslag av lauvtre planlegges ryddet. Hugge ut trær/busker > 1 m før brenning</p> <p>Fjerning av buskfuru og gran. Alle bartrær anbefales å fjernes da disse er fremmede arter som truer med å spre seg og da påvirke naturverdiene og beitegrunnlaget i lokaliteten. Spredning av disse kan bekjempes med ryddesag, evt. gjennom lyngbrenning. Store trær må felles med motorsag og bør fjernes fra området. Kvist bør også fjernes eller brennes. Her må man følge med oppslag av nye sitkagran- og buskfuruspirer og fjerne disse.</p>

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak: Rydding av gjengroingsskog, Hugge ut sitkagran og buskfuru og Fjerne spirer av disse i kystlyngheia	Ved kapasitet	1000 kr/daa	
Utstysrbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Ryddesag/motorsag for fjerning av busker og trær, verneutstyr.			

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år. Bør evalueres innen 2023 med rekartlegging.
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Tilstand for røsslyng.
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert:
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen: Beitebruker Espen Eikrem har ansvar for tiltak ifht skjøtselsplanen. Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/miljøvernavdelinga har ansvaret for oppfølging og veiledning i tråd med handlingsplan for kystlynghei.

4 Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNS hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5 Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Lamholmen (Snaubakken)		Kommune: Aukra		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00109616		Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne		Dato: 04.09.2018		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (80%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D04 naturbeitemark (20%)				Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling): D0701 tørr lynghei (60%) D0703 fuktig lynghei (20%) D0430 fattig beiteeng (20%)		
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befaring 04.09.2018		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m	x	God	x	Slått		
20-50 m		Svak		Beite	x	
50-100		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning	x	
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)
<p>Innledning:</p> <p>Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09. 2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.</p>
<p>Beliggenhet og naturgrunnlag:</p> <p>Lokaliteten er en holme som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 18 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydredragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oceanisk vegetasjonssesjon (O3).). Gårds- og bruksnummer er 4/8 og øya har UTM koordinater UTM33 6989570N 80627Ø.</p>
<p>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:</p> <p>Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Etter DN-håndbok 13 er det primært snakk om kystlynghei av fattig, tørr til fuktig type. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (80%), men dels også naturbeitemark (20%). Delnaturtyper er fattig fukthei (20%), fattig tørrhei (60%) og dels fattig beiteeng (20%). Vegetasjonstypen etter Fremstad er H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.</p>
<p>Artsmangfold:</p> <p>Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet dvergsmyle. Av beitemarkssopp ble det funnet skjelljordtunge (2015). Potensialet for å finne flere beitemarkssopp regnes som godt. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Noe myrtistel og knappsiv ble observert rundt fôringsplassen i nord-øst.</p>
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>Det ble beitet fram til tidlig på 1960-tallet, etter det ble det ikke beitet her før tidlig på 1990-tallet. Dette var første holmen som ble svidd tidlig på 1990-talet (Asbjørn Eikrem pers. medd.). Lamholmen beites i dag av utegangarsau og er i god hevd med vekslende lav lynghei og godt beitet naturbeitemark. Lyngen er kort og dels ganske tett, ofte rundt 10-20 cm høy på rabber og områder utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsenkninger og lesider. Av tre- og buskslag ble det notert død sitkagran, men øya er i praksis uten trær. Tilgang på naturlig ly er begrenset. Et blikktak nord-øst på holmen brukes til tilleggsfôring/leskjul.</p>
<p>Fremmede arter: Det ble observert uttørka sitkagran på Lamholmen og levende sitkagran på naboholmer som Lille lamholmen, Buøya og Skipholmen.</p>
<p>Kulturminner: ingen observert</p>

<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Evt. levende sitkagran bør fjernes, også på naboholmer.</p> <p>Det ble observert myrtistler i beiteområdet i nord-øst. Dette er toårige tistler som sprer seg lett, og som kan bli problemarter på beite. Artene kan reduseres i omfang ved å fjerne bladrosetter like under jordoverflaten ved hjelp av ei hakke eller en spade, vår eller høst (Norsk Landbruksrådgiving 2012). Rotsystemet er ikke så dypt, og planten tørker lett ut og dør når rosetten blir fjernet. Ved slått eller beitepussing, kan det være behov for gjentakende slått, da tistlene lett danner sideskudd som blomstrer senere på sommeren. Naturbeitemarka er også utsett for utbredelse av knappsviv, som har blitt en problemart på beite. Dyra beiter ikke denne arten, og arten konkurrerer ut de gode beiteartene for dyra. Den forsvinner heller ikke ved sviing. Beitepussing er et godt tiltak for å holde denne problemarten under kontroll (Bele et.al. 2012).</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 daa), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og lav vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>
<p>Merknad:</p>

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten: Søndre Helløya (Horremshelløya)	Kommune: Aukra	Områdenr.:
ID i naturbase: BN00109603	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.	Skjøtelsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovednaturtype (% andel fordeling): Do7 kystlynghei (60%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): Do4 naturbeitemark (20%) Ao8 Kystmyr (20 %)	Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling): Do703 fuktig lynghei (60%), Do430 fattig beiteeng (20%) Ao803 fattig jordvannsmyr (20 %)	

Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befaring 04.09.2018	
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):					
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 20 m		God		Slått	
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x
50-101		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	x
				Park/hagestell	
OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)					
<p>Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra beitebruker Espen Eikrem og Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befaring i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.</p>					
<p>Beliggenhet og naturgrunnlag:</p> <p>Lokaliteten er en øy som ligger sør-vest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 16 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3).). Gårds- og bruksnummer er 3/1, 3/2 og øya har UTM koordinater UTM33 6989187N 82019Ø.</p>					
<p>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:</p> <p>Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er dels kystlynghei av delnaturtype fattig fukthei (ca. 60%), ellers inntil 20% naturbeitemark av delnaturtype frisk fattigeng (gjengroende) og ca. 20% fattig myr. Dominerende naturtype er D07-Kystlynghei, med utforming D0703 Fuktig lynghei. Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei.</p>					
<p>Artsmangfold:</p> <p>Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet engvokssopp (beitemarkssopp). Potensialet for å finne flere beitemarkssopp er til stede. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr</p>					

og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Av tre- og buskslag ble det notert bjørk, einer, rogn og ørevier. Naturbeitemarka er utsett for utbredelse av knappsiv og einerbusker som brer seg utover.
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter 2005 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Det er ca. 30 utegangersauer med lam som beiter på øya året rundt, og samme flokken går på fjære sjø over til naboøya Østre Risøya. Røsslyngen i området gir generelt et inntrykk av å være gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Lyng høyden er forholdsvis høy. Vegetasjonsdekket er godt utbredt i området. På Søndre Helløya er det en god del oppslag av trær, busker og kratt, særlig bjørk og rogn finnes spredd i kystlyngheia i større og mindre grad. Noe gjengroing med einer som brer seg utover. Det er ikke granplantefelt på øya. Det ble svidd på et mindre område på sørsiden av øya i februar/mars i 2014.</p>
Fremmede arter: Det ble ikke observert fremmede arter.
Kulturminner: ingen observert
<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Evt. levende sitkagran bør fjernes. I kystlyngheia finnes spredte forekomster med enkelttrær og kratt, hovedsakelig bjørk, rogn og einer. Påbegynnende gjengroingsprosess bør stanses og reverseres.</p> <p>Naturbeitemarka er utsett for utbredelse av knappsiv, som har blitt en problemart på beite. Dyra beiter ikke knappsiv, og arten konkurrerer ut de gode beiteartene for dyra. Den forsvinner ikke ved sviing. Gjentatt beitepussing er et godt tiltak for å holde denne problemarten under kontroll (Bele et.al. 2012).</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt for størrelse (kalkfattig og 10-100 da), middels vekt for tilstand, høy vekt for påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt for rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>
<p>Merknad:</p> <p>Beitebruker har planer om å rydde gjengroingsskog og kratt.</p>

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten: Nordre Helløya (Smågehelløya)	Kommune: Aukra	Områdenr.:
ID i naturbase: BN00000179	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018		Skjøtelsavtale: Inngått år:

<p>Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s.</p> <p>Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.</p>		Utløper år:					
<p>Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (70%),</p> <p>Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D04 naturbeitemark (20%) A08 Kystmyr (10 %)</p>		<p>Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (70%), D0430 fattig beiteeng (20%) A0803 fattig jordvannsmyr ((10 %) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei</p>					
<p>Verdi (A, B, C): B</p>		<p>Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befaring 04.09.2018</p>					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God	x	Slått		H3 Fuktig lynghei	
20-50 m		Svak		Beite	x		
50-102		Ingen		Pløying			
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
				Torvtekt			
				Brenning	x		
				Park/ hagestell			

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befaring i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en øy som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 26 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydredragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal

<p>vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesksjon (O3).). Gårds- og bruksnummer er 4/9, 4/7 og øya har UTM koordinater UTM33 6989449N 81775Ø.</p>
<p>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:</p> <p>Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (70%), og dels naturbeitemark (20%), samt noe fattig myr (ca. 10%). Det finnes også små strandenger, tangvoller og berghamrer. Delnaturtyper er dels fattig fukthei (70%), og dels fattig beiteeng (20%). Lyngen er middels høy. Vegetasjonen er dominert av fuktig hei med graminider og lyngarter, innimellom finnes mosaikk av fattig beiteeng. Av tre- og buskslag ble det notert bjørk, einer, kjøtttype, rogn og ørevier (små tresamlinger særlig i nordre/nordøstre del), men øya er i stor grad uten trær. Vegetasjonstypen etter Fremstad er H3 Fuktig lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei.</p>
<p>Artsmangfold:</p> <p>Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers er det funnet bitterbergknapp, blankburkne, brunrot, finnskjegg, gulaks, havstarr, heistarr, jonsokkoll, kusymre, kystmyrklegg, smalkjempe, småengkall og ved stranda strandbalderbrå. I 2000 ble det funnet kritt vokssopp. Det er potensiale for å finne flere beitemarkssopp. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen.</p>
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Nordre Helløya har trolig vært uten beiting fra slutten av 1950-tallet (kilde: Asbjørn Windstad), og var fortsatt uten dyr i 1996. I år 2000 gikk 12 utegangarsau her. I 2018 beitet ca. 20 utegangarsau med lam her og øya er i relativt god hevd. Det ble svidd ca. år 2000, (Kirsti Moe Oterhals 2015 pers. medd.).</p>
<p>Fremmede arter: Det ble ikke observert fremmede arter.</p>
<p>Kulturminner: ingen observert</p>
<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. I kystlyngheia finnes spredte forekomster med enkelttrær og kratt, hovedsakelig bjørk, rogn og einerbusker. Påbegynnende gjengroingsprosess med oppslag av bjørk og rogn bør stanses og reverseres.</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og <100 da), middels vekt på tilstand og påvirkning/bruk og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Østre Risøya (Horremrisøya)		Kommune: Aukra		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00109606		Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne		Dato: 04.09.2018		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (50%) Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D04 naturbeitemark (30%) A08 Kystmyr (20 %)				Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (45%) D0701 tørr lynghei (5%) D0430 fattig beiteeng (30%) A0803 fattig jordvannsmyr (20 %) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei		
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befaring 04.09.2018		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m		God		Slått		
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	
50-103		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)
<p>Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtselsplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.</p>
<p>Beliggenhet og naturgrunnlag:</p> <p>Lokaliteten er en øy som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 18 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord over. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3).). Gårds- og bruksnummer er 3/3, 3/4, 3/7 og øya har UTM koordinater UTM33 6988846N 81507Ø.</p>
<p>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:</p> <p>Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er dels kystlynghei (50%), og dels naturbeitemark (30%), og ellers rundt 20% fattig myr. I tillegg finnes små naturbeitemark langs stranda. Delnaturtyper er fattig fukthei (45%), fattig tørrhei (5%) og fattig beiteeng (30%). Vegetasjonen er dominert av fuktig hei med graminider og lyngarter, innimellom finnes mosaikk av fattig beiteeng. Av tre- og buskslag ble det notert bjørk, einer, rogn, selje og ørevier, men øya har kun enkelte individer av trær. Vegetasjonstypen etter Fremstad er H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.</p>
<p>Artsmangfold:</p> <p>Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, bl.a. ble det funnet brunrot, geitsvingel, gulflatbelg, kusymre og kystgrisøre, i stranda også hanekam, hestehavre, strandkvann, saltsiv, strandbalderbrå og strandkjeks. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Av tre- og buskslag ble det notert bjørk, einer, rogn, selje og ørevier.</p>
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Østre Risøya (Horremrisøya) er en gammel beiteholme, og den beites i dag. Det er ca. 30 utegangersauer med lam som beiter på øya året rundt. Samme flokken går på fjære sjø over til naboøya Søndre Helløya. Røsslyngen i området gir generelt et inntrykk av å være gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Lynghøyden er forholdsvis høy, 25-40 cm. Vegetasjonsdekket er godt utbredt i området. På Østre Risøya er det kun enkelte individer av trær, busker og kratt, særlig bjørk og rogn. Noe gjengroing med einer som brer seg utover. Det er ikke svidd her i seinere tid.</p>
<p>Fremmede arter: Det ble ikke observert fremmede arter.</p>

Kulturminner: ingen observert
Skjøtsel og hensyn: Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Evt. levende sitkagran bør fjernes. I kystlyngheia er det kun enkelttrær og kratt, hovedsakelig bjørk og rogn.
Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.
Verdibegrunnelse: Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning/bruk og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Vestre Risøya (Smågerisøya)		Kommune: Aukra		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00000182		Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne		Dato: 04.09.2018		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (60 %) Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D04 naturbeitemark (40 %)				Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (50 %), D0701 tørr lynghei (10 %), D0430 fattig beiteeng (40 %) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei		
Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befarings 04.09.2018		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m		God		Slått		
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	
50-104		Ingen		Pløying		

>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	
				Park/ hagestell	

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en øy som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 17 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er godt utbredt, men det er også noe nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 4/5, 4/6 og øya har UTM koordinater UTM33 6988657N 80397Ø.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er dels kystlynghei (60%) inkludert litt nakent berg, og dels naturbeitemark (40%). Delnaturtyper er fattig fukthei (50%), fattig tørrhei (10 %), og fattig beiteeng (40%). Lyngen er middels høy. Av tre- og buskslag ble det notert einer og rogn (få og spredt), men øya er nesten uten trær. Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.

Artsmangfold:

Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet blåklokke, finnskjegg, legeveronika, smalkjempe, småengkall. Ved stranda ble det også funnet gåsemure, hanekam, skjoldbærer og strandbalderbrå. Av beitemarkssopp ble det i 1996 funnet seig vokssopp, liten mønjevokssopp og grønn vokssopp. Det er potensiale for å finne flere beitemarkssopp. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen.

Bruk, tilstand og påvirkning:

På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Vestre Risøya er en gammel beiteholme og den beites i dag. Det er ca. 8 utegangersauer med lam som beiter på øya året rundt. Øya har

en del grasmarker som trolig utgjør et bra sommerbeite, men tilsvarende mindre dekning av røsslyng. Det er et sankegerde i sørøst.
Fremmede arter: Det ble ikke observert fremmede arter.
Kulturminner: ingen observert.
Skjøtsel og hensyn: Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. På Vestre Risøya er det kun enkelte individer av trær og busker, særlig rogn. Lyngheia bør svis etter behov. Det er ikke svidd her i seinere tid.
Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.
Verdibegrunnelse: Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).
Merknad:

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten: Ospholmen (Ospøya)	Kommune: Aukra	Områdenr.:
ID i naturbase: BN00109618	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.	Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (90%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): G05 Strandeng og strandsump A08 Kystmyr 5 %	Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (80 %), D0701 tørr lynghei (10 %), G0503 hevdet med beite (5 %) A0803 Jordvannsmyr (5 %) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei	
Verdi (A, B, C): B	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befarng 04.09.2018	
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):		

Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m		God		Slått		
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	
50-105		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning	x	
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning:

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en øy som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 14 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 3/7 og øya har UTM koordinater UTM33 6989471N 82732Ø.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei er sterkt truet (EN) på rødlista for naturtyper, og er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei. Delnaturtyper er dels fattig fukthei (80%), og fattig tørrhei (10%), ellers rundt 5% fattig myr, 5% grunt jorddekte strandberg med grasvegetasjon og litt tangvoll. Lyngen er relativt høy (25-40 cm). Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.

Artsmangfold:

Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet finnskjegg, fjærekoll, geitsvingel, gåsemure og hanekam. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbebær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Av tre- og buskslag ble det notert bjørk, einer og ørevier, men øya er i praksis uten trær.

Bruk, tilstand og påvirkning:

På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Ospholmen beites ved besøket i

2018. Det er ca. 8 utegangersauer med lam som beiter på øya året rundt. Det ble sist svidd i 2012. Beitebruker har planer om å svi på øya vinteren 2018-19.
Fremmede arter: Det ble ikke observert fremmede arter.
Kulturminner: ingen observert.
Skjøtsel og hensyn: Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. I kystlyngheia finnes spredte enkeltrær og busker, hovedsakelig bjørk og einer.
Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.
Verdibegrunnelse: Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), middels vekt på tilstand, høy vekt for påvirkning/bruk og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).
Merknad:

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)			
Navn på lokaliteten: Teistholmen vestre	Kommune: Aukra	Områdenr.:	
ID i naturbase: BN00109615	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.		Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (90 %) Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): G05 Strandeng og strandsump (10 %)		Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (70 %), D0701 tørr lynghei (20 %), G0503 hevdet med beite (10 %) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei	
Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befarig 04.09.2018	
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):			
Stedkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):	Vegetasjonstyper:

< 20 m		God		Slått		H3 Fuktig lynghei
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	H1 Tørr lynghei
50-106		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning:

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarung i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en øy som ligger nordvest for ferjeleiet på Småge og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Siden den vestre og østre Teistholmen ikke helt henger sammen, er de beskrevet som to lokaliteter, selv om sauene kan komme seg fra den ene til den andre på fjære sjø. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Det finnes noen små tjern på øya. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 13 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er godt utbredt, med innslag av grunnlendt og nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 4/1 og øya har UTM koordinater UTM33 6991456N 80648Ø.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei, men innehar også strandenger. Delnaturtyper er fattig fukthei (70%), fattig tørrhei (20%) og noe strandeng hevdet med beite (10%). Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.

Artsmangfold:

Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet dvergsmyle (dels store mengder på grunnlendt berg), heisiv og kystbergknapp. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbebær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. I brente partier var det mye dvergsmyle, kystbergknapp, smyle og lyssiv. Av tre- og buskslag ble det observert enkelte sitkagran, men øya er ellers uten trær.

<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Det er ca. 10-15 utegangersauer med lam som beiter på Vestre Teistholmen året rundt, og samme flokken går på fjære sjø over til naboøya Østre Teistholmen. Noen partier med grunnlendt hei har vært brent og er i relativt god hevd. Lyngen er middels høy på ubrente partier. Av tre- og buskslag ble det observert enkelte sitkagran, men øya er ellers uten trær.</p>
<p>Fremmede arter: Det ble observert enkelte individer med sitkagran/buskfuru.</p>
<p>Kulturminner: ingen observert.</p>
<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Sitkagran/buskfuru bør fjernes.</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>
<p>Merknad:</p>

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
<p>Navn på lokaliteten: Teistholmen østre</p>	<p>Kommune: Aukra</p>	<p>Områdenr.:</p>
<p>ID i naturbase: BN00109604</p>	<p>Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne</p>	<p>Dato: 04.09.2018</p>
<p>Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige):</p> <p>Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018</p> <p>Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s.</p> <p>Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.</p>	<p>Skjøtselsavtale:</p> <p>Inngått år:</p> <p>Utløper år:</p>	
<p>Hovednaturtype (% andel fordeling):</p> <p>Do7 kystlynghei (90%),</p> <p>Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling):</p> <p>Do4 naturbeitemark (10%)</p>	<p>Grunntyper (% andel fordeling):</p> <p>Do703 fuktig lynghei (50 %),</p> <p>Do701 tørr lynghei (40 %),</p> <p>Go503 hevdet med beite (10 %)</p> <p>NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei</p>	

Verdi (A, B, C): B				Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befarings 04.09.2018		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m		God		Slått		
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	
50-107		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning	x	
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)
<p>Innledning:</p> <p>Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel.</p>
<p>Beliggenhet og naturgrunnlag:</p> <p>Lokaliteten er en øy som ligger nord-vest for ferjeleiet på Småge og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Siden den vestre og østre Teistholmen ikke helt henger sammen, er de beskrevet som to lokaliteter, selv om sauene kan komme seg fra den ene til den andre på fjære sjø. Lokaliteten grenser til strandberg/sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 18 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 4/1 og øya har UTM koordinater UTM33 6991533N 81014Ø.</p>
<p>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:</p> <p>Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (90 %), men innehar også strandenger. Delnaturtyper er fattig fukthei (50%), fattig tørrhei (40%) og noe strandeng hevdet med beite (10%). Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.</p>
<p>Artsmangfold:</p>

<p>Av planter var det stort sett vidt utbredte lyngplanter og engarter, ellers ble det funnet dvergsmyle (dels store mengder på grunnlendt berg), heistarr, vivendel, tiriltunge, kystbergkanpp og legeveronika. Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbebær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Øya har lite trær og busker (litt einer, sitkagran og bergfuru ble notert).</p>
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Det er ca. 10-15 utegangersauer med lam som beiter på Østre Teistholmen året rundt, og samme flokken går på fjære sjø over til naboøya Vestre Teistholmen. Noen partier med grunnlendt hei har vært brent og er i relativt god hevd. Lyngen er middels høy på ubrente partier. Det finnes et ledegjerde og en foringsplass med blikktak i den sørlige delen.</p>
<p>Fremmede arter: Det ble observert sitkagran og buskfuru.</p>
<p>Kulturminner: ingen observert.</p>
<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Sitkagran og buskfuru bør fjernes.</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>
<p>Merknad:</p>

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten: Stor- og Midt-Kjølingen	Kommune: Aukra	Områdenr.:
ID i naturbase: Ny	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.		Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:

Hovednaturtype (% andel fordeling): D07 kystlynghei (90%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D04 naturbeitemark (10%)		Grunntyper (% andel fordeling): D0703 fuktig lynghei (70%), D0701 tørr lynghei (20 %) D0430 fattig beiteeng (10%) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei				
Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befaring 04.09.2018				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei
< 20 m	x	God		Slått		
20-50 m		Svak	x	Beite	x	
50-108		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning:

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befaring i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata i forhold til skjøtsel. Lokaliteten Smågeholmene er utvidet til også å inkludere Stor- og Midt-Kjølingen, som ligger lengst nord i området like sør for Rindarøya, fordi skjøtsel er tatt opp igjen på denne holmen. det opphold i drifta i noen år, men etter 2005 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Det er ca. 30 utegangersauer med lam som beiter på øya året rundt, og samme flokken går på fjære sjø over til naboøya Østre Risøya.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en øy som ligger sør for Rindarøya, nord for Småge og Horrem og er en del av skjærgården på nord-vest siden av Gossen. Stor- og Midt-Kjølingen er beliggende like nord-vest for Røabukta fuglefredningsområde (VV00000865). Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg og sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 20 m.o.h. Terrenget har noe naturlig skjerming i forsenkninger, men høydedragene er generelt lave og avrundede, slik at tilgang på naturlig ly er noe begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt i området med svært lite nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest

tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 6/1, 6/3, 6/6, 6/7, 6/17 og øya har UTM koordinater UTM33 6994101N 81771Ø.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (90%), men dels også naturbeitemark og strandenger (10%). Delnaturtyper er fattig fukthei (70%), fattig tørrhei (20%) og dels fattig beiteeng (10%), samt mindre områder med strandeng. Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.

Artsmangfold:

Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåttestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen. Av planter i lyngheia ellers kan nevnes bl.a. krekling, einer, tepperot, torvull, ørevier, gulflatbelg, gullris, molte. I naturbeitemarka som stedvis går over i strandeng vokser bl.a. arter som engkvein, engsyre, vendelrot, smalkjempe, gåsemure, småengkall, hårfrytle, gulaks, myrtistel og knappsiv.

Bruk, tilstand og påvirkning:

På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsving i området. Lokaliteten har blitt beitet fra desember 2017 til i dag av 10-12 utegangarsau og samme flokken går på fjære sjø mellom holmene. Tidligere var det en sildeoljefabrikk nord-øst på Stor-Kjølingen. Kaianlegg og murer etter dette står igjen. Her er det også en del løse gjenstander og søppel etter fabrikk som må ryddes bort. Lyngheia er ikke svidd her. Røsslyngen i området gir generelt et inntrykk av å være gammel og forvedet. Lynghøyden er forholdsvis høy, ofte rundt 10-20 cm høy på rabber og områder utsatt for vindslitasje; noe høyere i forsenkninger og lesider. Tilgang på naturlig ly er begrenset. Det står ei rogn på nord-øst siden av Stor-Kjølingen, men øya er i praksis uten trær.

Fremmede arter: ingen observert

Kulturminner:

Skjøtsel og hensyn:

Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. I kystlyngheia finnes spredte forekomster med busker, hovedsakelig einer og noe ørevier. Påbegynnende gjengroingsprosess med einer bør stanses og reverseres.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.

Verdibegrunnelse:

Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).

Merknad:

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
Navn på lokaliteten: Nordre Økseskaftet		Kommune: Aukra		Områdenr.:	
ID i naturbase: Ny		Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne		Dato: 04.09.2018	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s. Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Do7 kystlynghei (90%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): Do4 naturbeitemark (10%)			Grunntyper (% andel fordeling): Do703 fuktig lynghei (70%), Do701 tørr lynghei (20 %) Do430 fattig beiteeng (10%) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei		
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt under befarings 04.09.2018		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):					
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 20 m		God		Slått	
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x
50-109		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	
				Park/hagestell	
Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei					

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)
<p>Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtselsplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befarings i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel. Skjøtselsplanen omfatter også Nordre Økseskaftet, som ikke er kartlagt tidligere, dette er fordi det er skjøtsel her i dag. Øya ble ikke besøkt under befaringsen.</p>
<p>Beliggenhet og naturgrunnlag:</p> <p>Lokaliteten er en øy som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg og sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 7 m.o.h. Terrenget er generelt lavlendt og avrundet, slik at tilgang på naturlig ly er begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt, men med noe nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal</p>

vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 4/5 og øya har UTM koordinater UTM33 6989160N 80102Ø.		
Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (90%), men dels også naturbeitemark (10%). Delnaturtyper er fattig fukthei (70%), fattig tørrhei (20%) og dels fattig beiteeng (10%). Lyngen er kort og dels ganske tett, ofte rundt 20 cm høy. Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.		
Artsmangfold: Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåtestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen.		
Bruk, tilstand og påvirkning: På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Nordre Økseskaftet beites av utegangarsau i 2018.		
Fremmede arter: ingen observert		
Kulturminner: ingen observert		
Skjøtsel og hensyn: Beiteområdet på Nordre Økseskaftet er så lite (mindre enn 10 daa.) at skjøtselen må sees i sammenheng med skjøtelsarealet forøvrig. Dette kan innebære at sauene flyttes regelmessig mellom øyene, der intervallene må tilpasses næringstilgangen på den enkelte øy. Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Evt. levende sitkagran/buskfuru bør fjernes.		
Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.		
Verdibegrunnelse: Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).		
Merknad:		
SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten: Storedroga	Kommune: Aukra	Områdenr.:
ID i naturbase: Ny	Registrert i felt av: Synnøve Nordal Grenne	Dato: 04.09.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018 Jordal, J. B. 2016. Undersøkelser av noen kulturlandskap i Aukra og Averøy, Møre og Romsdal i 2015. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2016. 34 s.		Skjøtelsavtale: Inngått år: Utløper år:

Kaland, P.E. & Kvamme, M. 2012. Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. Side 69-71. Vedlegg 2 i Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport 2012.						
Do7 kystlynghei (90%), Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): Do4 naturbeitemark (10%)		Grunntyper (% andel fordeling): Do703 fuktig lynghei (70%), Do701 tørr lynghei (20 %) Do430 fattig beiteeng (10%) NiN 2.0: Fattig fukthei , fattig tørrhei				
Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	Vegetasjonstyper: H3 Fuktig lynghei H1 Tørr lynghei	
< 20 m		God		Slått		
20-50 m		Svak	x	Beite		x
50-110		Ingen		Pløying		
>100 m	x	Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Innledning: Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Trondheim ved Synnøve Nordal Grenne. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei i Møre og Romsdal og utarbeidelse av skjøtelsesplan, på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det ble holdt et møte med beitebruker og tatt befaring i felt 04.09.2018. Beskrivelsen er basert på rapport utført av Jordal (Jordal, J. B. 2016), som del av et oppdrag for Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Smågeområdet i Aukra er utvalgt som nasjonalt referanseområde i handlingsplan for kystlynghei (Kaland & Kvamme 2013). Dette inkluderer ifølge planen også holmene utenfor Småge og Horrem. Smågeholmene ble kartlagt også fordi det var ønskelig med gode grunnlagsdata for framtidig skjøtsel. Skjøtelsesplanen omfatter også Storedroga som ikke er kartlagt tidligere, dette er fordi det er skjøtsel her i dag. Øya ble ikke besøkt under befaringen, den bør befares under revideringen av lokaliteten.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en holme som ligger sørvest for Småge og vest for Horrem og er en del av skjærgården på vestsida av Gossen. Den inngår i Småge-området i Aukra som er nasjonalt referanseområde for kystlynghei. Lokaliteten grenser til strandberg og sjø på alle kanter. Terrenget er lavlendt og avrundet, høyeste punkt er på ca. 10 m.o.h. Terrenget er generelt lavlendt og avrundet, slik at tilgang på naturlig ly er begrenset. Vegetasjonsdekket er nesten sammenhengende utbredt, men med noe nakent berg. Berggrunnen består delvis av amfibolitt og glimmerskifer (www.ngu.no). Løsmassene består av et oftest tynt og usammenhengende lag marine avsetninger med noe torvjord ovenpå. Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og dessuten i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon (O3). Gårds- og bruksnummer er 3/13 og øya har UTM koordinater UTM33 6989653N 83264Ø.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlynghei er sterkt truet (EN) og kulturmarkseng er sårbar (VU) på rødlista for naturtyper, og kystlynghei er også utvalgt naturtype. Naturtypen er hovedsakelig kystlynghei (90%), men dels også naturbeitemark (10%). Delnaturtyper er fattig fukthei (70%), fattig tørrhei (20%) og dels fattig beiteeng

<p>(10%). Lyngen er kort og dels ganske tett, ofte rundt 20 cm høy. Vegetasjonstypen etter Fremstad H3 Fuktig lynghei og H1 Tørr lynghei. Naturtyper etter NiN 2.0 er fattig fukthei og fattig tørrhei.</p>
<p>Artsmangfold:</p> <p>Røsslyng er den dominerende arten i både tørr- og fuktig kystlynghei. I fuktheia er særlig bjønnskjegg, blokkebær, skrubbær, slåtestarr og blåtopp viktige arter sammen med røsslyngen, mens i tørrheia er mjølbær og heigråmose viktige arter sammen med røsslyngen.</p>
<p>Bruk, tilstand og påvirkning:</p> <p>På Smågeholmene var det aktiv drift inntil 1960-tallet. Siden ble det opphold i drifta i noen år, men etter år 2000 har det vært aktiv skjøtsel med beite og lyngsviing i området. Storedroga beites av utegangarsau i 2018, men ikke året rundt pga. lite areal (10 dekar).</p>
<p>Fremmede arter: ingen observert</p>
<p>Kulturminner: ingen observert</p>
<p>Skjøtsel og hensyn:</p> <p>Beiteområdet på Storedroga er så lite (ca. 10 daa.) at skjøtselen må sees i sammenheng med skjøtelsarealet forøvrig. Dette kan innebære at sauene flyttes regelmessig mellom øyene, der intervallene må tilpasses næringstilgangen på den enkelte øy. Beiting bør opprettholdes på et nivå som er tilstrekkelig for å bevare både lyngheia og den gras- og urterike vegetasjonen, og hindre gjengroing. Lyngheia bør svis etter behov. Evt. levende sitkagran/buskfuru bør fjernes.</p>
<p>Del av helhetlig landskap:</p> <p>Lokaliteten er en del av et betydelig areal av åpne, beitede lyngheier i området. Noe av dette gror igjen rundt omkring i nærområdene.</p>
<p>Verdibegrunnelse:</p> <p>Vurderinga er gjort etter revidert faktaark pr. desember 2014. Lokaliteten får lav vekt på størrelse (kalkfattig og 10-100 da), høy vekt på tilstand og påvirkning (fremmede arter) og ingen vekt på rødlistearter. Den får derfor verdi B (viktig).</p>
<p>Merknad:</p>

6 Kilder

Espen Eikrem og Asbjørn Eikrem pers. medd. 2018.

Bele et.al. 2012

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. & Skogen A. 1991. Kystlynghei på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA Utredning 029. Side 92.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Jordal, J.B. & Gaarder, G. 1997. Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-1996. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 97. 178 s.

Jordal, J. B. 2002. Kartlegging av biologisk mangfold i Aukra kommune. Ressurssenteret i Tingvoll, rapport nr. 2-2000. 104 s.

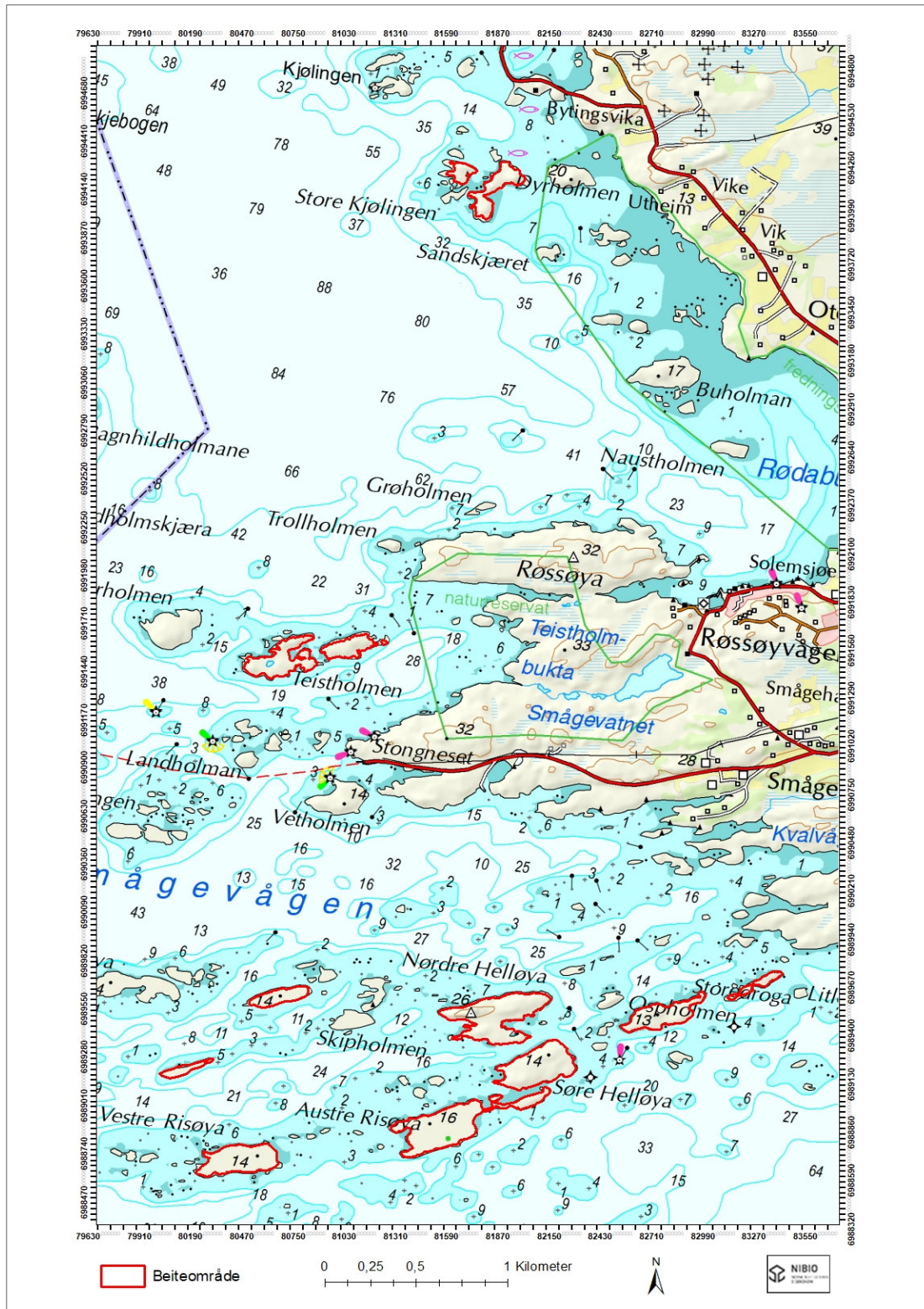
Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 05.10.2015 på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

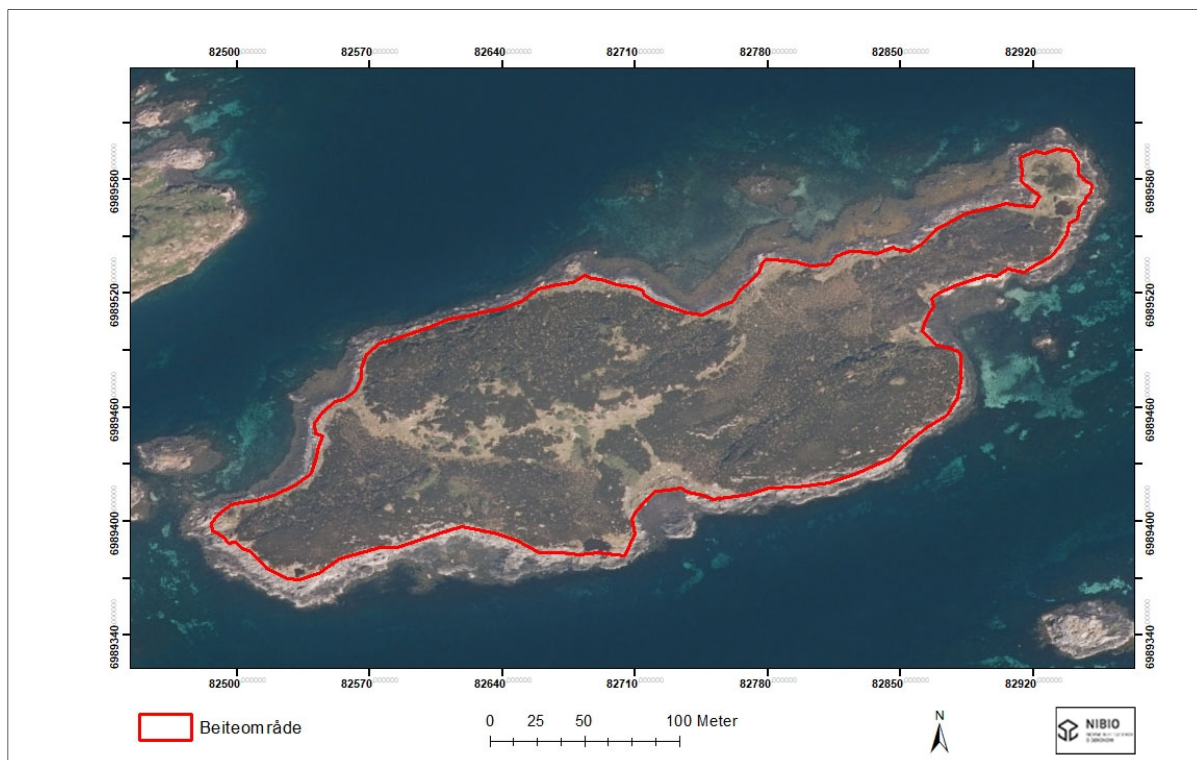
Velle, L.G. & Johansen L.J. Skjøtselsplan for Småge: Stongneset-Røssøya, kystlynghei. Aukra kommune, Møre og Romsdal fylke. 2012

7 Ortofoto og kart

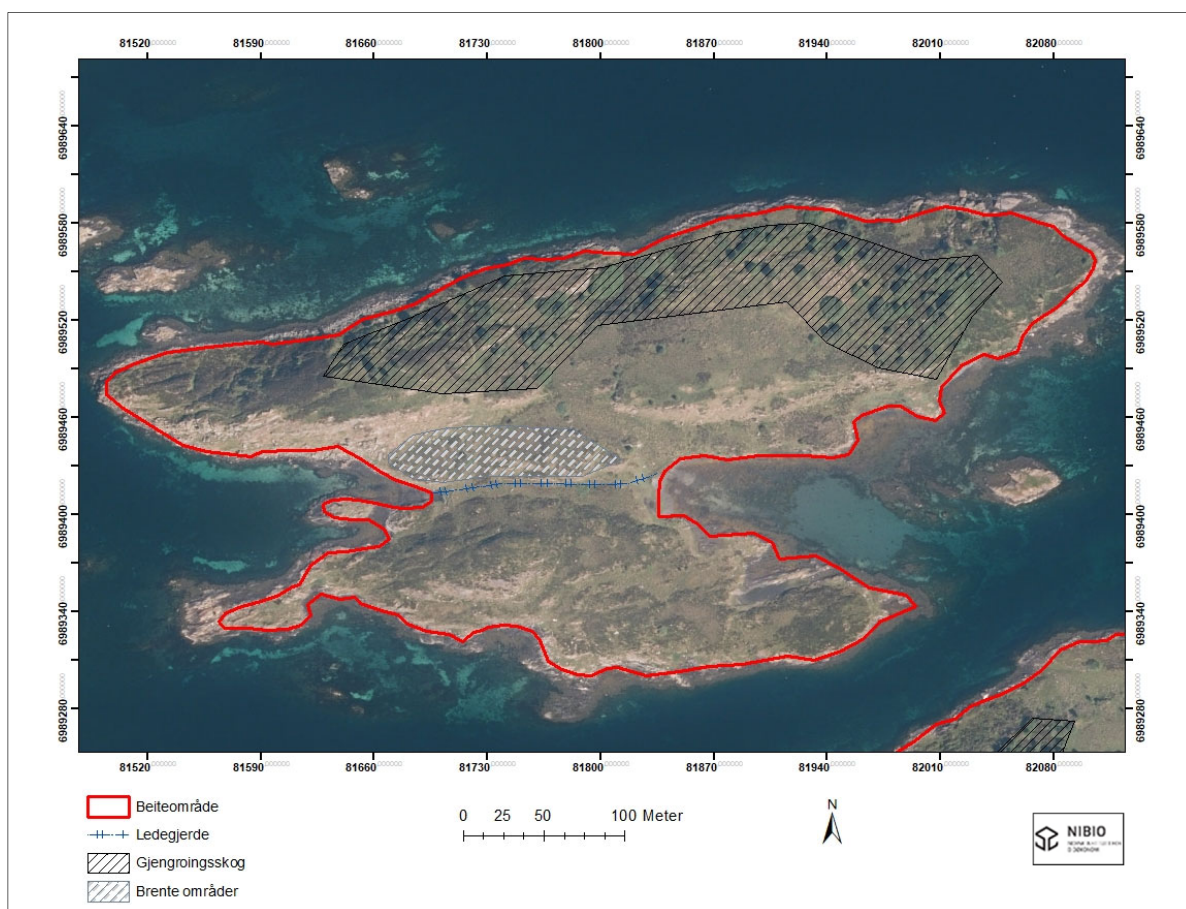

Figur 2. Topografisk kart som viser området Smågeholmene lengst mot sør, Teistholmene midt i området og Stor- og Midt-Kjølingen lengst mot nord. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

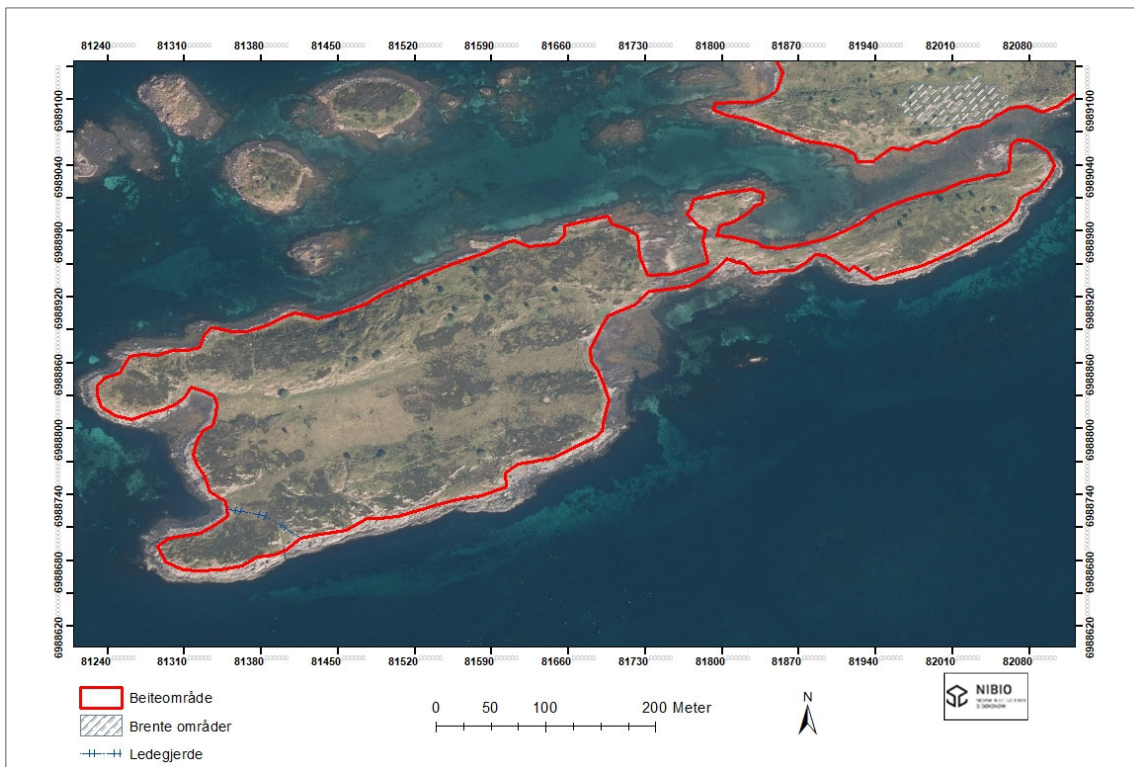
Figur 3. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Osholmen som ligger langt øst blant Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 4. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Nordre Helløya som ligger sentralt plassert blant Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

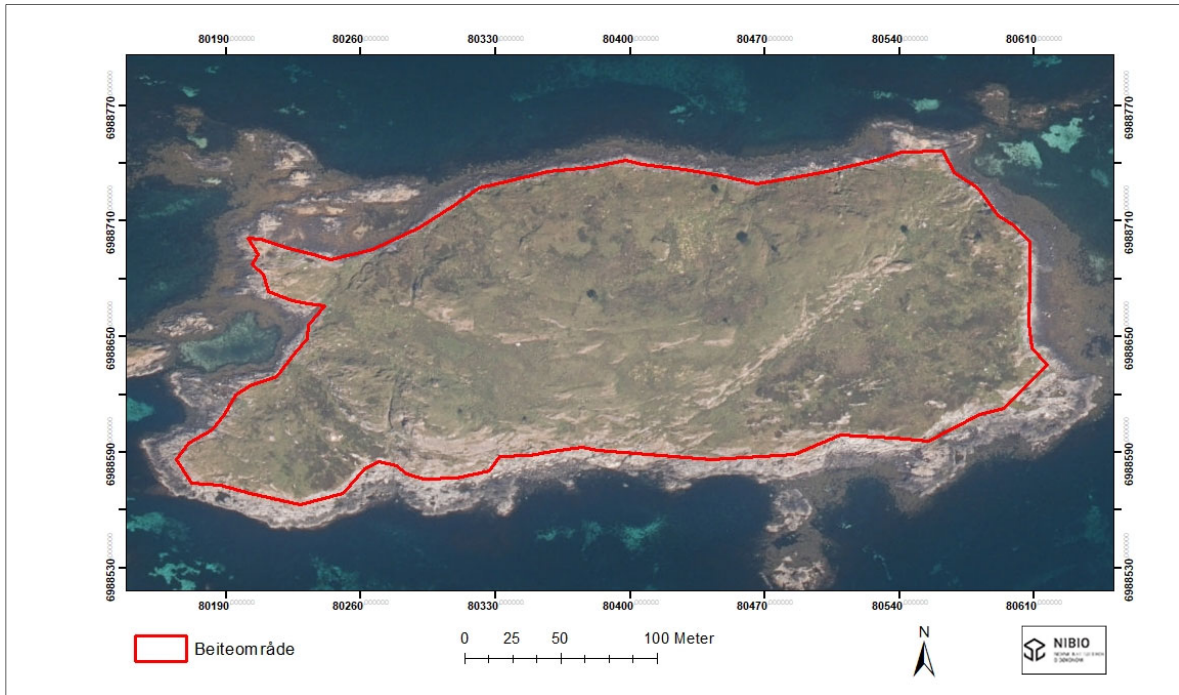

Figur 5. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Søndre Helløya som ligger sentralt plassert blant Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

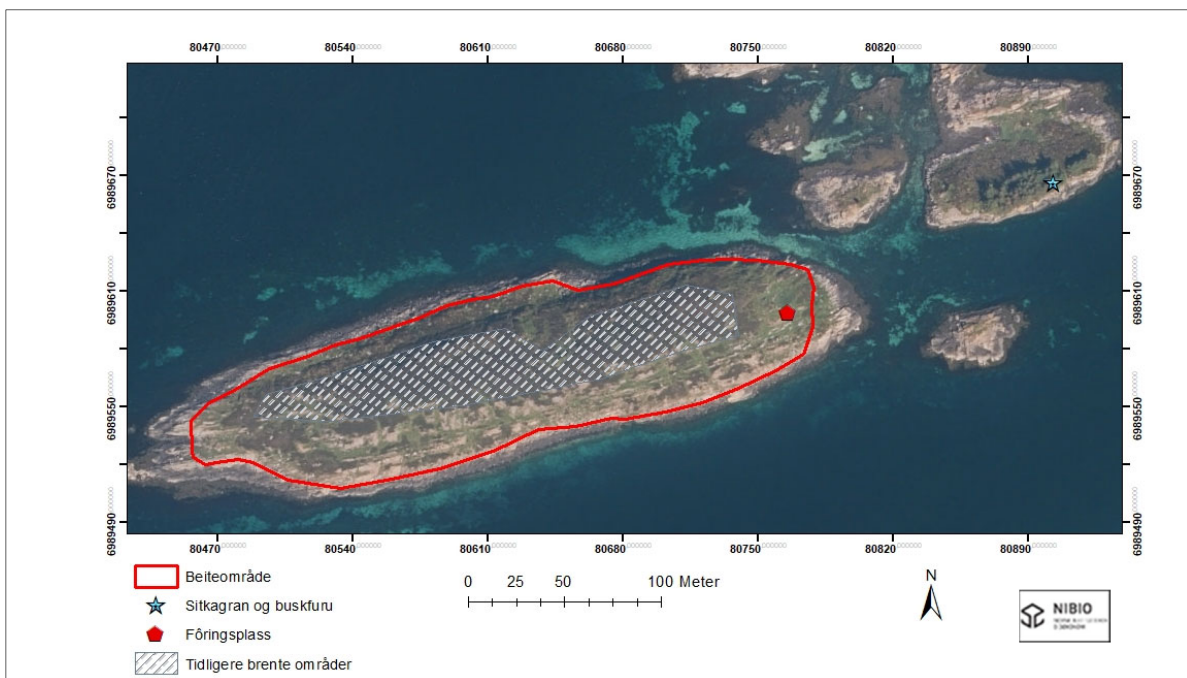

Figur 6. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Østre Risøya som ligger sentralt plassert blant Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

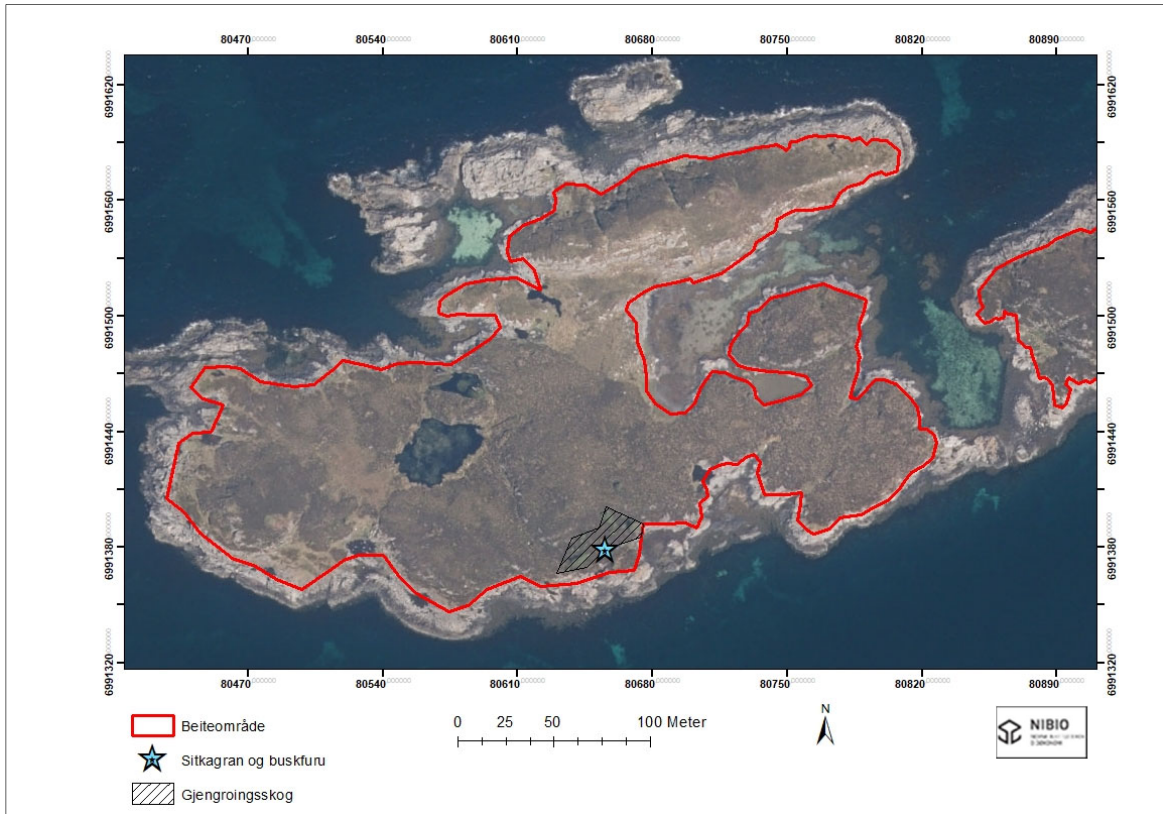

Figur 7. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Vestre Risøya som ligger lengst sør-vest av Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

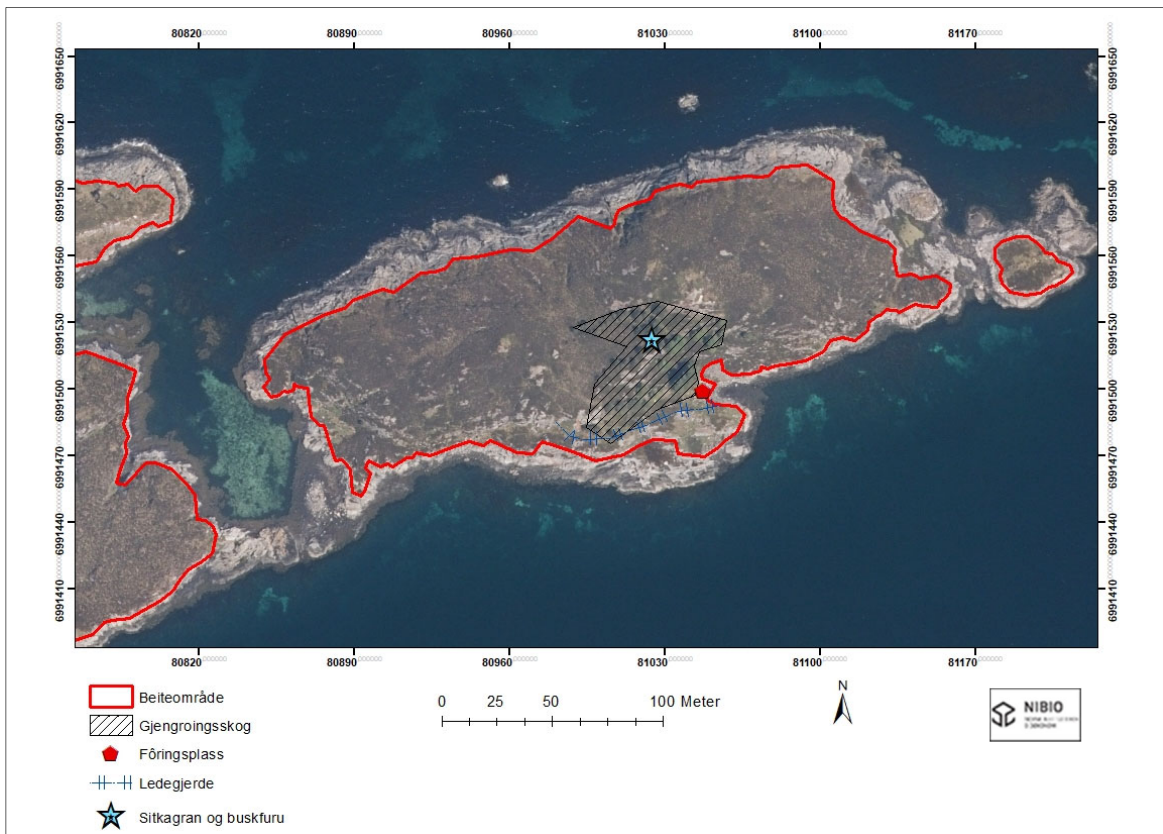

Figur 8. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Lamholmen som ligger nord for Vestre Risøya og lengst nord-vest av Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

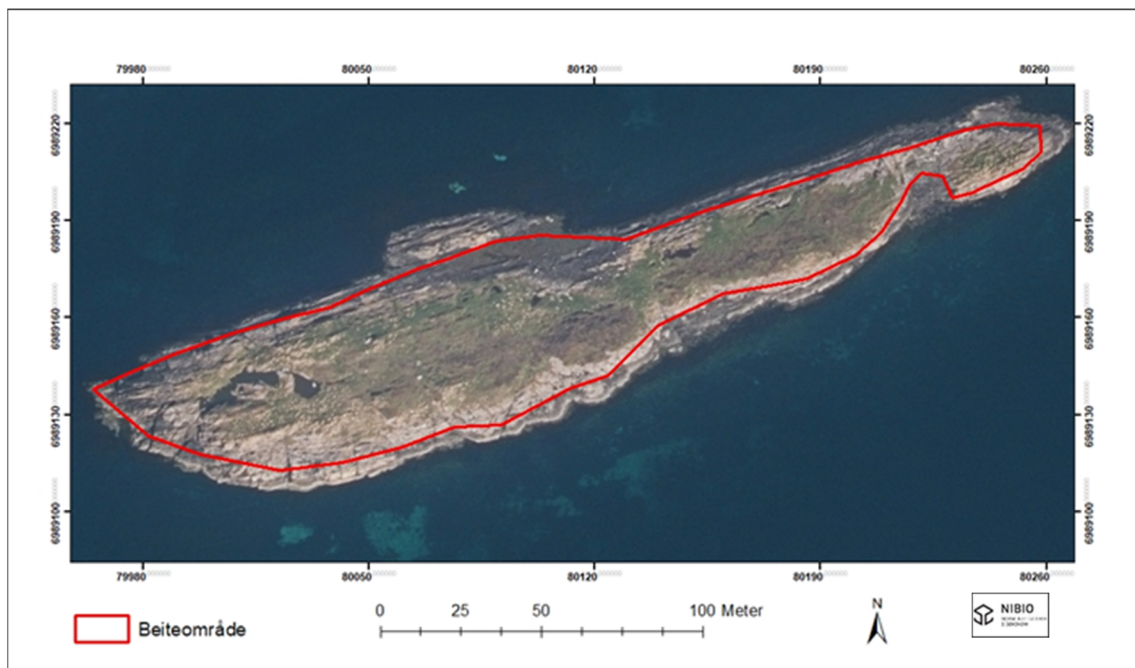

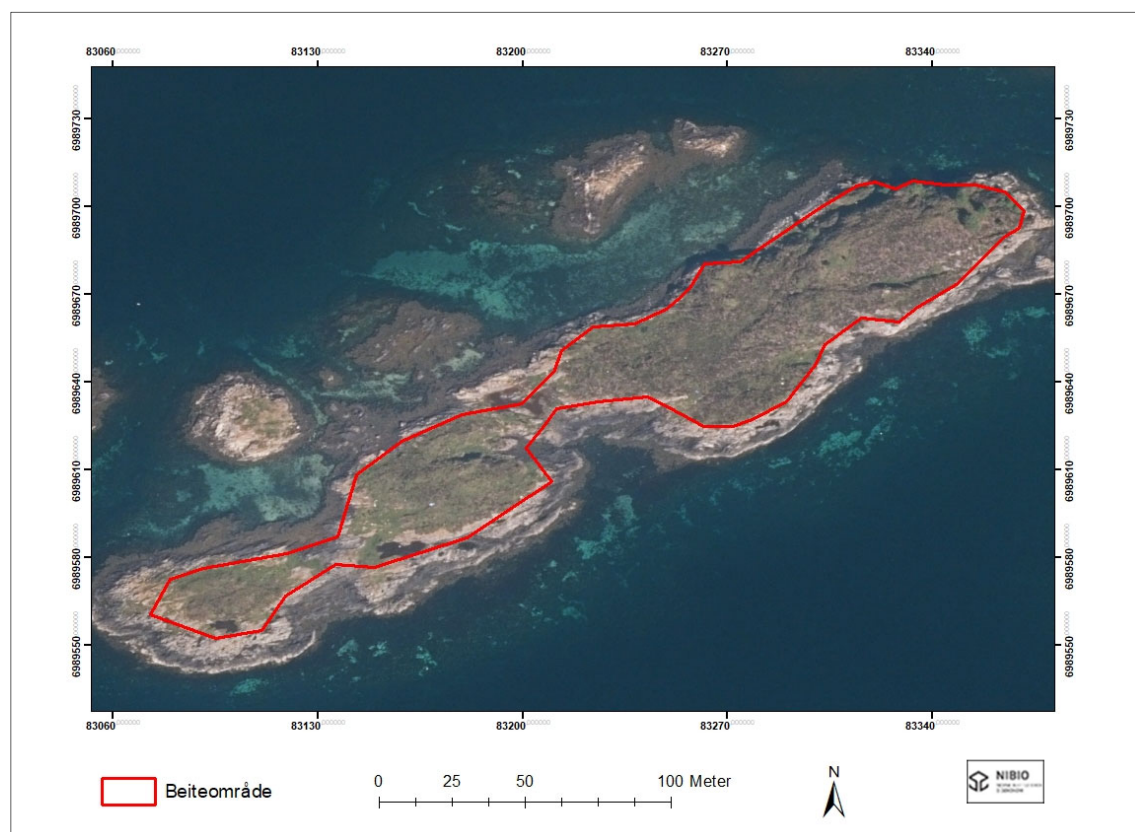
Figur 9. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Teistholmen vestre. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 10. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Teistholmen østre. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 11. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Nordre Økseskaftet som ligger lengst vest av Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 12. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Storedroga som ligger lengst øst av Smågeholmene. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 13. Kart som viser beiteområdet for lokaliteten Stor-og Midt-Kjølingen som ligger like sør for Rindarøya og nord for Røssøya i Småge. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

8 Bilder

Figur 14. Bildet viser Lamholmen (Snaubakken) sett i nord-østlig retning med Skipholmen i bakgrunnen . Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09201

Figur 15. Bildet er tatt fra nord-østre del av Lamholmen sett i sør-østlig retning. Her er et blikktak i bruk for tilleggsføring. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 16. Bildet viser parti fra Store Kjølningen sett i nordlig retning med Rindarøya i bakgrunnen.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 17. Bildet er tatt fra beiteområdet på Store Kjølningen sett i vestlig retning med Midt-Kjølingen i bakgrunnen.
Røsslyngen er generelt i svak hevd, mye grov lyng og einerbusker som brer seg utover.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 18. Bildet er tatt fra beiteområdet på Ospholmen, sett i vestlig retning. Røsslyngen er generelt i svak hevd, med mye grov lyng. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 19. Bildet viser parti fra beiteområde i den sørlige del av Søre Helløya . Røsslyngen er generelt i svak hevd, mye grov lyng og einerbusker som brer seg utover. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 20. Bildet viser parti fra beiteområdet med brent lynghei i sørlige del av Søre Helløya, sett i vestlig retning.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 21. Bildet viser parti fra beiteområdet i den østlige delen av søndre Helløya med utegangersau på beite. Her er et blikktak i bruk for tilleggsfôring. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 22. Bildet viser parti fra beiteområdet med brent lynghei fra vestlige del av nordre Helløya sett i nordlig retning.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 23. Bildet viser parti fra beiteområdet i den vestlige del av nordre Helløya sett i østlig retning.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 24. Bildet viser parti fra sørlige del av Østre Teistholmen sett i nord-vestlig retning. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 25. Bildet viser parti fra beiteområdet i sør-østlige del av Østre Risøya sett i østlig retning. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 26. Bildet viser parti fra Vestre Risøya. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

Figur 27. Bildet viser parti fra Nordre Økseskaftet. Foto: Synnøve Nordal Grenne/NIBIO. 04.09.2018

9 Artsliste

Artslista (karplanter) er basert på en rask gjennomgang av lokaliteten, og er ikke uttømmende.

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Buskfuru	<i>Pinus mugo</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Selje	<i>Salix cinerea</i>
Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>
Ørevier	<i>Salix aurita</i>

Urter

Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>
Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>
Blankburkne	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Brunrot	<i>Scrophularia nodosa</i>
Duskmyrull	<i>Eriophorum angustifolium</i>
Då sp.	<i>Galeopsis sp.</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fjærekoll	<i>Armeria maritima</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Gaukesyre	<i>Oxalis acetosella</i>
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina</i>
Hanekam	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Hvitlyng	<i>Andromeda polifolia</i>
Jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>
Kjøttnype	<i>Rosa dumalis</i>

Klokkelyng	<i>Erica tetralix</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>
Kusymre	<i>Primula vulgaris</i>
Kystgrisøre	<i>Hypochaeris radicata</i>
Kystmyrklegg	<i>Pedicularis sylvatica</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>
Melbær	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rypebær	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Skjoldbærer	<i>Scutellaria galericulata</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>
Strandbalderbrå	<i>Matricaria maritima</i>
Strandkjeks	<i>Ligusticum scothicum</i>
Strandkjempe	<i>Plantago maritima</i>
Strandkvann	<i>Angelica litoralis</i>
Strandnellik	<i>Armeria maritima</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Tiriltunge	<i>Urtica dioica</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Vassarve	<i>Stellaria media</i>
Vendelrot	<i>Valeriana procurrens</i>
Vivendel	<i>Lonicera periclymenum</i>
Øyentrøst	<i>Euphrasia officinalis</i>
Graminider	
Dvergsmyle	<i>Aira praecox</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>

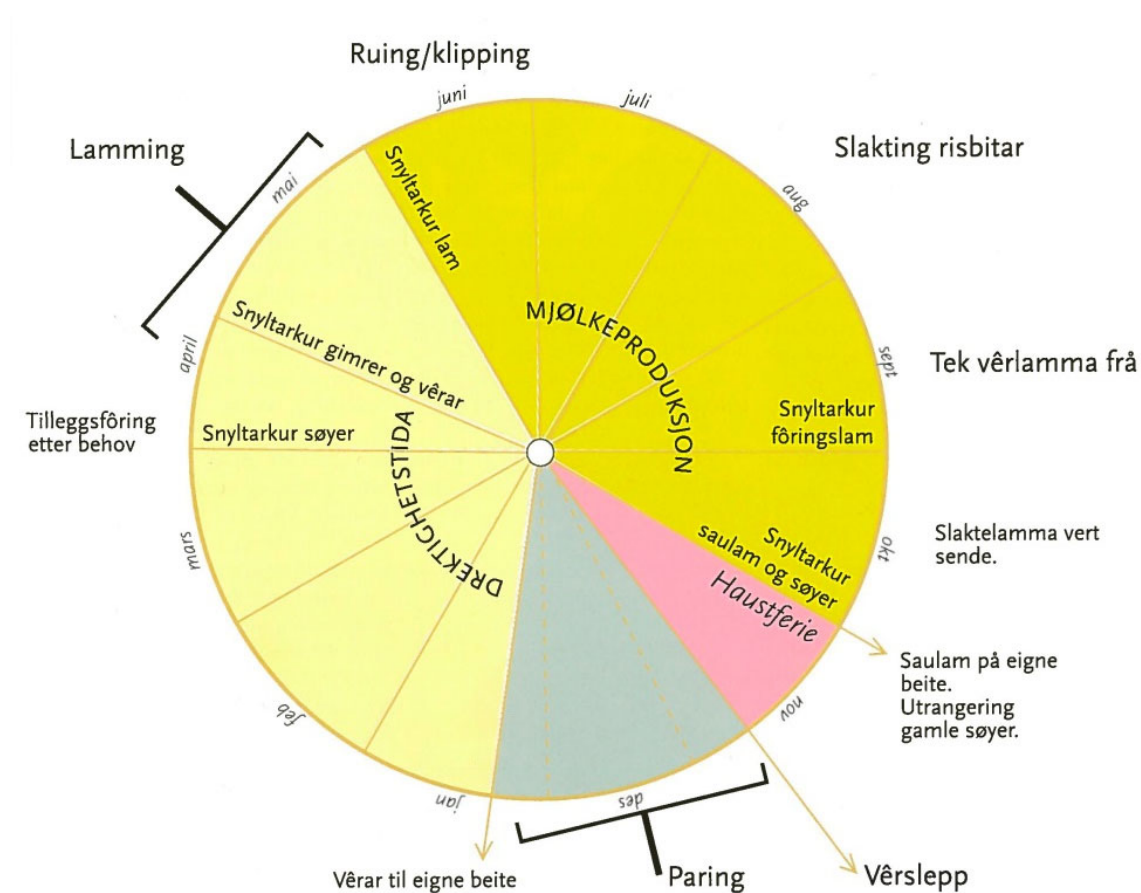
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>
Geitsvingel	<i>Festuca ovina vivipara</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Havstarr	<i>Carex paleacea</i>
Heistarr	<i>Carex binervis</i>
Hestehavre	<i>Avena elatior</i>
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>
Knappsiv	<i>Juncus conglomeratus</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>
Lyssiv	<i>Juncus effusus</i>
Myrtistel	<i>Cirsium palustre</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Saltsiv	<i>Juncus gerdardii</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Strandrug	<i>Elymus arenarius</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>

Vedlegg

Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulik alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars

- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.